



పూజ్య గురుదేవులు



జ్ఞానప్రపూర్ణ

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావు గారు B.Sc., (Ag)

వ్యవస్థాపకులు : ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం, చిలకలూరిపేట

భగవద్గీత

సాంఖ్యయోగం

రెండవ అధ్యాయం

51

భగవద్గీత

రెండవ అధ్యాయము

సాంఖ్యయోగం

అర్జునుని విషాదం పరమాత్మను శరణు పొందటానికి దారి తీసింది. అందుకే ఆ విషాదం యోగమైంది. ఇప్పుడిది రెండవ అధ్యాయం. సాంఖ్యయోగం. సాంఖ్యం అంటే పరిశుద్ధమైన ఆత్మజ్ఞానం. యోగం అంటే ఉపాయం. పరిశుద్ధమైన ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందే ఉపాయం-మోక్షాన్ని పొందే ఉపాయం ఇక్కడ చెప్పబడింది.

దేహం పంచభూతాలతో తయారైనదని, నామరూపాలతో గుర్తించబడు తున్నదని, ఇది ఎప్పటికైనా నశించిపోయేదేనని, ఈ దేహానికి ఆధారమైన ఆత్మ నాశనం లేనిదని, నిత్యమైనదని, సచ్చిదానందస్వరూపమని, అది నీవేనని ఈ అధ్యాయంలో తెలియజేయటం జరిగింది.

ద్వితీయం అద్వితీయం అంటారు. ఈ అధ్యాయం నిజంగా అద్వితీయమే. గీతాసారం అంతా ఇందులోనే ఉన్నది. ఇది 72 శ్లోకాలతో కూడిన పెద్ద అధ్యాయం. ఇందులో 1 నుండి 10 శ్లోకాలు విషాదంలో మునిగిన అర్జునుడు కృష్ణప్రభావానికి లొంగిపోయి, సంపూర్ణ శరణాగతిని పొంది, ఆత్మజ్ఞానాన్ని అందుకొనుటకు అర్హతను సంపాదించిన విషయములను వివరిస్తున్నవి. 11 నుండి 30 వరకు గల శ్లోకాలు సంపూర్ణమైన ఆత్మజ్ఞానాన్ని తెలియజేస్తున్నవి. 31 నుండి 38 వరకు గల 8 శ్లోకాలు క్షత్రియ ధర్మాన్ని అనుసరించి చూచినా అర్జునుడు తప్పక యుద్ధం చేయవలసిన విధిని గూర్చి తెలియజేస్తున్నవి. 39 నుండి 53 వరకు గల శ్లోకాలు బుద్ధియోగాన్ని అంటే నిష్కామకర్మయోగం యొక్క ఆవశ్యకతను తెలియజేస్తున్నవి. ఇక 54 నుండి 72 వరకు గల శ్లోకాలు ఎవడు ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొంది, ఆత్మానుభూతిలో ఉంటాడో, అట్టి ఆత్మజ్ఞాని-స్థితప్రజ్ఞుడు ఎట్టి లక్షణాలు కలిగి ఉంటాడో, ఈ లోకంలో ఎలా ప్రవర్తిస్తూ

ఉంటాడో కన్నులకు కట్టినట్టుగా వర్ణించటం జరిగింది. ఈ విధంగా అర్జునుని విషాదాన్ని పోగొట్టటానికి ఈ అధ్యాయంలోనే పూర్తి ప్రయత్నం జరిగింది. అందుకే ఇది సమగ్రమైన అధ్యాయం. గీతాసారమంతా నిక్షిప్తం చేయబడిన అధ్యాయం.

వేదాలలో చెప్పబడ్డ కర్మకాండ, ఉపాసనాకాండ, జ్ఞానకాండ లకు సంబంధించిన జ్ఞానమంతా ఈ అధ్యాయంలో సంక్షిప్తంగా చెప్పబడింది. కర్మకాండవల్ల మనశ్చుద్ధి, ఉపాసనాకాండ వల్ల సత్సగుణం పెరిగి ఆత్మజ్ఞానానికి అర్హత కలుగుతుంది. జ్ఞానకాండ వల్ల ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొంది, మోక్షప్రాప్తికి అర్హతను సాధించగలరు.

‘సంజయ ఉవాచ’తో ఈ అధ్యాయం ప్రారంభమవుతున్నది. మొదటి అధ్యాయం చివరి శ్లోకం (47) కూడా సంజయుడు చెప్పినదే. సంజయుడు చెప్పిన రెండు శ్లోకాలను తుంచి అధ్యాయ విభాగం ఎందుకు చేసినట్టు? -

మొదటి అధ్యాయం చివరలో అర్జునుడు ధనుర్మాణాలు పారవేసి రథం వెనుక చతికిలపడ్డాడు. ఇది తమోగుణస్థితికి పరాకాష్ఠ. ఇక ఇంతకన్న దిగజారటానికి వీలులేదు. అందుకే ఈ స్థితిని వర్ణిస్తూ చెప్పిన సంజయుని శ్లోకంతో మొదటి అధ్యాయం సమాప్తమైంది. ఇక ఆ అట్టడుగు స్థితినుండి పైకి లేవటం 2వ అధ్యాయంలో ప్రారంభం కాబోతున్నది.

తమోగుణం నుండి రజోగుణానికి, రజోగుణం నుండి సత్సగుణానికి ఎదగాలి. సత్స గుణంలో నిలవకపోతే తత్త్వం అర్థం కాదు. సాత్వికుడు కాకపోతే శరణాగతి కోరలేడు. తమోగుణంలో ఉన్నవాడికి శరణాగతి కోరాలని కూడా తెలియదు. రజోగుణంలో ఉన్నవాడికి తెలిసినా అహంకారం అడ్డువచ్చి కోరలేడు. సత్త్వంలో ఉన్నవాడే శరణాగతి కోరగలడు, తత్త్వజ్ఞానాన్ని అవగాహన చేసుకోగలడు.

అదిగో సరిగ్గా ఆ సమయం కోసమే ఎదురు చూస్తున్న శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని మేల్కొల్పటానికి మంచి ఇంజెక్షన్ ఇచ్చాడు. వెంటనే రజోగుణం మేల్కొంది. ఆ వెంటనే ధర్మసంశయం కలిగి సత్త్వం ముందుకొచ్చింది. అహంకారం అణిగింది. శిష్య భావం కలిగింది. పూర్తిగా దాసోహమన్నాడు. అర్జునుడనే భూమి, జ్ఞానమనే విత్తనాన్ని నాటటానికి చక్కగా తయారైంది. ఇక విత్తనం నాటటమే తరువాయి.

మొదటి అధ్యాయం చివరలో సంజయుని మాటలు గ్రుడ్డి రాజులో

ఆశలు రేకెత్తించాయి. రొట్టె విరిగి నేతిలో పడిందను కున్నాడు. ముఖంలో సంతోషం కనిపించింది. కాని సంజయుడు దూరదృష్టి దివ్యదృష్టి కలవాడు. “సాక్షాత్తు భగవంతుడు పాండవ పక్షంలో ఉండగా ఈ అంధరాజు ఆశలు ఫలిస్తాయా? పాపం!” అని జాలితో చూస్తూ తన ప్రసంగాన్ని ప్రారంభిస్తున్నాడు. ఏమని? -

సంజయ ఉవాచ

శ్లో॥ తంతథా కృపయా2విష్టం అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణం।

విషీదంత మిదం వాక్యం ఉవాచమధుసూదనః ॥ 1

తా॥ సంజయుడంటున్నాడు-ఆ విధంగా కరుణతో ఆవహించబడి, కన్నీటితో నిండిన నేత్రములతో, విషాదంలో ఉన్న అర్జునుణ్ణి చూచి మధుసూదనుడిలా అంటున్నాడు.

వ్యాఖ్య: రాజభవనంలో ధృతరాష్ట్రుని ముందు కూర్చుని, యుద్ధరంగ విశేషాలను వినిపిస్తున్న సంజయుడు, అర్జునుని పరిస్థితిని చక్కగా చిత్రీకరించాడు. అర్జునుడు మమకారానికి లొంగిపోయాడు. అతడిలో విషాదం, పిరికితనం ప్రవేశించాయి. యుద్ధంవల్ల భయంకర పరిణామాలను ఊహించుకొన్నాడు. సమాజం అంతా చెడుతుందని దిగులు పడుతున్నాడు. చివరకు యుద్ధం చేయనని ధనుర్బాణాలు పడేసి, రథం వెనుక కూర్చున్నాడు. అర్జునుని ఈ పరిస్థితికి కారణాలేమిటో సంజయుడు చెబుతున్నాడు.

1) కృపయావిష్టం : కరుణ చేత ఆవహించబడ్డాడు. కరుణ-దయ మంచలక్షణాలే గదా! మంచివే. కాని చూపదగని వారి మీద చూపినా, చూపదగని సమయంలో చూపినా అది చెడే అవుతుంది. తేలు కుట్టబోతున్నది - అని తెలిసినప్పుడు, పాము కాటు వేయబోతున్నది - అని తెలిసినప్పుడు వాటిపై దయ చూపటం మంచిదికాదు. కాని ఇక్కడ అర్జునుడు ఎన్నో అక్రమాలను, అన్యాయాలను చేసినవారిపై, కులస్త్రీని నిండు సభలో ఘోరాతిఘోరంగా అవమానించిన వారిపై, పరరాజ్యాన్ని హరించిన వారిపై దయ చూపుతున్నాడు. అదీ యుద్ధరంగంలో, యుద్ధం ప్రారంభం కాబోతున్న సమయంలో దయను చూపు తున్నాడు. అదే తప్పు. పైగా క్షత్రియ ధర్మానికి విరుద్ధం కూడా.

2) అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణం: దయతో కూడినవాడే గాక కంటి నిండా నీళ్ళు సుళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. దయ ఆవహించినప్పుడు, దుఃఖం కలిగినప్పుడు కళ్ళలో నీళ్ళు తిరుగుతాయి. ఇది వైరాగ్య చిహ్నం. సుఖాలపైన, భోగాలపైన రోత కలిగింది. వైరాగ్యం వచ్చింది కాని శిష్యభావం రాలేదు. అది వచ్చేంతవరకు జ్ఞానబోధ జరుగదు.

3) విషీదంతం: జరగబోయే భయంకర దృశ్యాన్ని తలచుకొని వ్యాకులత చెందుతున్నాడు. మనస్సు మనస్సులో లేదు. ఈ 3 లక్షణాలతో అర్జునుని అప్పటి స్థితిని వర్ణించిన సంజయుడు భగవానుని మధుసూదనుడు అని అంటున్నాడు.

“మధుసూదనుడు” అంటే మధువనే రాక్షసుని సంహరించిన వాడు అని. మధువనే రాక్షసుని చంపి, దుష్టశిక్షణ చేసిన శ్రీకృష్ణుడు, ఇప్పుడు అర్జునుని ఆవహించిన కృప అనే భూతాన్ని, విషాదమనే దుష్టశక్తిని అంతం చేయలేదా? అంతం చేయగలడు అని సంజయుని ఆంతర్యం. అందుకే ఈ భూతసూదనుడు అర్జునునితో ఇలా అంటున్నాడు-

శ్రీభగవానువాచ:

**శ్లో॥ కుతస్త్వా కశ్మల మిదం విషమే సముపస్థితం।
అనార్యజుష్ట మస్వర్థ్యం ఆకీర్తకర మర్జున! ॥ 2**

**శ్లో॥ క్షైబ్యం మాస్మగమః పార్థ! నైతత్త్వ య్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయ దౌర్బల్యం త్యక్తోత్తిష్ట పరంతప! ॥ 3**

తా: భగవానుడంటున్నాడు, అర్జునా! యుద్ధానికి సిద్ధమై యున్న ఈ విషమ సమయంలో ఈ కశ్మలం (మాలిన్యం) నీకు ఎక్కడినుండి వచ్చింది? ఇది ఆర్యులకు తగినది కాదు. స్వర్గాన్ని, కీర్తిని చెడగొట్టేది, పరంతపా! నవుంకుడివి కావద్దు. ఇది నీకు శోభనివ్వదు. నీచమైన ఈ హృదయదౌర్బల్యాన్ని విడిచి లేచి నిలబడు.

వ్యాఖ్య: ధనుర్బాణాలు పారవేసి, రథం వెనుక చతికిలబడి కూర్చున్న అర్జునుని, పోటుమాటలతో, అతడిలోని దుర్బలత్వాన్ని పారద్రోలాలనుకున్న భగవానుడు, తారాజువ్వల వంటి, పిడుగుల వంటి మాటలతో అర్జునునికి చురుకు ముట్టిస్తున్నాడు.

అర్జునా! ఈ విషమపరిస్థితిలో నీకీ కశ్యపం ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? ఎట్టి పరిస్థితులనైనా ధైర్యంగా ఎదుర్కొని, నీకనుకూలంగా మార్పుకోగల సాహసవంతుడవు గదా నీవు. నీకీ దరిద్రపు కశ్యపం ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? అందులోను ఇప్పుడా? విషమే? - ఒకవైపు శత్రువులు యుద్ధానికి కత్తులు నూరుతున్నారు. వీరులు మీసాలు మెలితిప్పుతున్నారు. మరోవైపు శంఖభేరి నినాదాలు మిన్ను ముట్టుతున్నాయి. పోనీ వారేమైనా ధర్మాత్ములా? కాదే. పరమదుర్మార్గులు. వారు చేయని అకార్యం లేదు. ఎన్ని అవమానాలు చేశారు? చివరకు మీ రాజ్యభాగాన్ని స్వాహా చేశారు గదా! పోనీ, ఈ యుద్ధం హఠాత్తుగా వచ్చి పడిందా? ఎన్నో రాయబారాలు జరిగినవి. సంధిమాటలు జరిగినవి. ఎంతోకాలం నుండి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఇంతకాలం లేని ఏడుపు ఇప్పుడెందుకయ్యా? ఈ విషమ పరిస్థితిలోనా నీకీ వ్యధ? విచారం? కశ్యపం? ఏడుపు? అసలీ కశ్యపం ఎలాంటిది? అనార్యజుష్టం, అస్వర్ణం, అకీర్తికరం.

1) అనార్యజుష్టం: ఆర్యులు, అనార్యులు అని 2 జాతులు. ఆర్యులంటే సన్మార్గంలో నడిచేవారు, పవిత్రులు, తేజస్సు గలవారు, స్వధర్మాన్ని పాటించేవారు, ధర్మాన్ని నిలబెట్టేవారు. ఈ లక్షణాలు లేనివారు అనార్యులు. నీవు క్షత్రియ కులంలో జన్మించినవాడవు. ఆర్యపురుషుడవు. నీ పిడికిలిలో బలముంది, గుండెలో ధైర్యముంది, బాణాల్లోపదునుంది, చేతిలో అద్భుత విద్య ఉంది. అయినా పామరుడిలాగా ఏడుస్తున్నావు. చేతగాని చవటదద్దమ్మలా చేతులు ముడుచుకొని కూర్చున్నావు. నీకిదేం బుద్ధి? ఇది ఆర్యులకు తగినదేనా?

2) అస్వర్ణం: యుద్ధంలో జయిస్తే రాజ్యం వస్తుంది. ఒకవేళ మరణిస్తే వీరస్వర్గం లభిస్తుంది. యుద్ధంచేస్తే విజయమో-వీరస్వర్గమో ఏదో ఒకటి ఖాయం. కాని ఇలా చేతులుముడుచుకు కూర్చుంటే విజయమూలేదు, వీరస్వర్గమూ రాదు.

3) అకీర్తికరం: పోనీ రాజ్యసుఖం వద్దు, స్వర్ణసుఖం వద్దు. యుద్ధం మానేస్తే నీకేమైనా కీర్తి ప్రతిష్ఠలొస్తాయా? కీర్తి రాకపోగా కావలసినంత అపకీర్తిని నెత్తికెత్తుకుంటావు. ఇప్పటి వరకు అర్జునుడంటే హడల్. ఈ దెబ్బతో అర్జునుడు ఒట్టి 'కాగితంపులి' అనుకుంటారు. 'పిరికిపంద' అంటారు. ఎగతాళి చేస్తారు.

కనుక అర్జునా! జాగ్రత్తగా ఆలోచించు. యుద్ధం మానేస్తే (1) రాజ్యం రాదు (2) స్వర్గం రాదు (3) కీర్తి రాదు (4) స్వధర్మం నుండి వెనుదిరిగిన వాడివవుతావు. (5) ధర్మరక్షణ జరుగదు (6) అందరూ నిన్ను చూచి పరిహాసం

చేస్తారు. ఇదంతా నీకు అవసరమా?

కైబ్యం మాస్మగమః : అర్జునా! పేడివి కావద్దు. ఖాండవ వన దహన సమయంలో అపూర్వ ధైర్యసాహసాలు ప్రదర్శించి దేవేంద్రుని జయించావు. దేవతలకే అసాధ్యులైన నివాతకవచ, కాలకేయులనే రాక్షసులను హఠాత్తుగా వాడివి. భీష్ముడ్రోణాది మహావీరులతో కూడిన కౌరవసేనను, ఉత్తరగోగ్రహణ సమయంలో నీవొక్కడివే అసహాయుడవై ఎదిరించి జయించావు. పరమేశ్వరునే ఎదిరించి పోరాడి, పాశుపతాస్త్రాన్ని సంపాదించావు. పరాక్రమం విషయంలోనే కాదు; నీవు స్వర్గ లోకం వెళ్ళినప్పుడు, అప్పరస ఊర్వశి తనంతతాను వలచివచ్చి, నీ చెంత చేరి, తన కోరికను వెలిబుచ్చింది. అయినా ఆ సుందరిని తిరస్కరించి, ఇంద్రియ నిగ్రహంలో మహామునులను, ఋషి పుంగవులను తలపింపజేశావు. అందుకు ఆగ్రహించిన ఊర్వశి నపుంసకుడవు కమ్మని శాపమిచ్చింది. ఆ శాపాన్ని విరాట నగరంలో వరంగా ఉపయోగించుకొని అందమైన అమ్మాయిలకు ఆటపాటలు నేర్పుతూ నిన్ను నీవే మరచిపోయావు. ఇప్పుడా శాపప్రభావం పోయినా ఇంకా నీకు ఆ లక్షణాలు పోలేదా? ఇప్పటికీ పేడిలాగానే భావించుకుంటున్నావా? నీకన్నా మీ అన్న భీమన్న చాలానయం గదా! విరాట రాజువద్ద వంటలవాడిగా ఉండి, పప్పుదప్పుళాలు వండి వార్చినా, ఇప్పుడు శత్రువులపై పళ్ళు పటపట కొరుకుతున్నాడు. మరి నీవేమిటో! ఇంకా ఆ నపుంసక లక్షణాలను విడవలేక పోతున్నావు. లే, లేచి నిలబడు, హృదయ దౌర్బల్యాన్ని విడిచిపెట్టు- అని పిడుగులు కురిపిస్తున్నాడు భగవానుడు.

పరంతపా! అంటే శత్రువులను తపింపజేసేవాడా! అని. ఇలా ఒకవైపు ప్రోత్సాహాన్నిస్తూనే, బాహ్య శత్రువులనే గాదు అంతః శత్రువులైన కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యా లనే అరిషడ్వర్గాలను కూడా తపింపజేయాలి అనే హెచ్చరికను అంతర్దీనంగా అందిస్తున్నాడు భగవానుడు సర్వ మానవాళికి.

శ్రీకృష్ణుని ఈ పిడుగుల వంటి మాటలతో తమో గుణాన్ని వదిలిన అర్జునుడేమంటున్నాడు?

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో॥ కథం భీష్మమహంసంఖ్యే ద్రోణంచ మధుసూదన! ।

ఇమభిః ప్రతియోత్వామి పూజార్హావరిసూదన॥

మావద్ద లభించే అన్ని పుస్తకముల వివరముల కొరకు ఈ క్రింది లింక్(URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>

“శ్రీమద్భగవద్గీత” గ్రంథంపై పూజ్య గురుదేవులు “శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావుగారు” చేసిన వ్యాఖ్య 2500 పేజీలకు పైగా ఉన్న పుస్తకములు మా వద్ద లభించును

Ebooks మీరు DOWNLOAD చేసుకొనుటకు రూ.2000/- లేదా పుస్తకములను మేము మీ ఇంటికి పంపాలంటే (courier ఖర్చులు అదనం కలిపి) ONLINE లో చెల్లించుటకు -

Click & Pay us through Paytm :



http://srichalapathirao.com/images/paytm_QR_WWWSRICHALAPATHIRAOCOM.png

లేదా

Pay us through Net Banking :



<http://srichalapathirao.com/PDFs/Bank.pdf>

మీకు మరేదైనా సందేహం ఉంటే care@srichalapathirao.com కు ఈమెయిల్ పంపగలరు లేదా +91 80085 39770 OR +91 95388 58115 నంబర్లకు ఫోన్ చేయగలరు

అన్ని పుస్తకములను లేదా కొన్ని పుస్తకములను లేదా గురుముఖతా ప్రవచనములను (వీడియో ప్రవచనముల కొరకు) శ్రవణం చేయుటకు DVD, External Hard Disk లేదా Audio CD, Pen Drive కొరకు ఈ క్రింది లింక్(URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>